

Udtalelse, 26. november 2002

Etisk begrundet stillingtagen til Genteknologiudvalgets spørgsmål om reguleringen af forskning i og anvendelse af stamceller

Til Folketing og regering

Som et indspil til den kommende folketingsdebat og til lovgivningsmagtens stillingtagen til regulering af stamcelleforskning har Det Etske Råd udarbejdet følgende udtalelse, som indeholder medlemmernes etisk begrundede stillingtagen til de spørgsmål om stamcelleforskning, som Genteknologiudvalget har formuleret. Det Etske Råd har taget udgangspunkt i Genteknologiudvalgets konstatering af, at den politiske stillingtagen, som trænger sig på, i første omgang må dreje sig om stamcelleforskning.

Den 24. oktober 2002 udgav Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling Genteknologiudvalgets rapport Fremtidens bioteknologier, muligheder og risici. I rapportens afsnit om stamcelleterapi og -forskning fremhæver Genteknologiudvalget Det Etske Råd som hovedansvarlig for at bidrage til den etiske debat knyttet til området.

Rådet har allerede i 2001 sammen med Det Dyreetiske Råd udgivet en redegørelse om terapeutisk og reproduktiv kloning. Det Etske Råd vil endvidere i begyndelsen af 2003 udgive et debatoplæg om livets begyndelse og fosteranlægs etiske status. Denne publikation vil indeholde en bredere diskussion af det spørgsmål, der står mest centralt i den etiske debat om embryonal stamcelleforskning (nemlig spørgsmålet om, hvad vi kan tillade os at gøre ved et menneskeligt fosteranlæg).

Som led både i den debatskabende virksomhed og i rådgivningen af politikere og myndigheder vil Det Etske Råd endelig i løbet af de første måneder af 2003 afholde debatmøder samt en offentlig høring om disse spørgsmål.

Denne udtalelse fra rådet forholder sig til de syv spørgsmål til politisk afklaring, som Genteknologiudvalget har formuleret i sin rapport. Udtalelsen kan derfor ikke læses uafhængigt af denne rapport og dens påpegning af de faglige, etiske og samfundsmæssige aspekter af stamcellespørgsmålet. Af samme grund vil udtalelsen heller ikke gentage fremstillingen i Genteknologiudvalgets rapport.

Bortset fra spørgsmål 7 vedrører de spørgsmål til politisk stillingtagen, som Genteknologiudvalget har oplyst, alene embryonale stamceller og de etiske spørgsmål, som anvendelse heraf rejser. I den forbindelse ønsker medlemmerne af Det Etske Råd at henvise til sin tidligere udtalelse om kloning, hvoraf det fremgår, at ingen af rådets medlemmer ser etiske problemer i forskning og behandling, der bruger stamceller, som ikke er embryonale. Medlemmerne mener tværtimod, at forskning, som kan klarlægge potentialet af såkaldt voksne stamceller, bør fremmes.

1. Skal det være tilladt at udtage stamceller fra befrugtede æg/tidlige fosteranlæg (embryoner), som bliver tilovers fra en IVF-behandling, for at muliggøre grundlæggende udforskning af stamcellerne og, i det omfang det viser sig muligt, udvikle nye behandlingsformer?

I dag er en sådan forskning i henhold til befrugtningens loven kun tilladt, hvis formålet er at forbedre IVF-behandling eller metoder til præimplantationsdiagnostik.

Såfremt det politisk ønskes at skabe mulighed for denne fremgangsmåde, vil det kræve en ændring af befrugtningens loven. Hvis en sådan ændring gennemføres, må der tages politisk stilling til, om der er behov for særlige godkendelsesordninger. (Genteknologiudvalgets rapport, side 58)

De tidlige fosteranlæg, der her er tale om, er blevet til, men ikke anvendt i forbindelse med IVF-behandling. Medlemmerne af Det Etske Råd er enige om, at det ikke på noget tidspunkt eller under nogen omstændigheder bør være tilladt at udtage stamceller fra befrugtede æg/tidlige fosteranlæg, som ikke er anvendt til fertilitetsbehandling, uden at det pågældende par har givet et frivilligt informeret samtykke hertil. Det forudsættes herved, at der ikke må blive knyttet særlige fordele for parret - hverken økonomiske eller behandlingsmæssige - til at donere fosteranlæg. Medlemmerne af Det Etske Råd er således enige om at fremhæve, at befrugtede æg/tidlige fosteranlæg, som bliver tilovers fra en IVF-

kan betragtes som samfundets eller forskningens ejendom eller som noget, et

Cookiepolitik
Cookies kan bruges til at tilpasse hjemmesiden til brugeren og til at forbedre brugeroplevelsen. Ved at bruge vores hjemmeside accepterer du vores brug af cookies. Hvis du ikke ønsker dette, kan du sætte din browser til at blokere cookies, men det kan påvirke din brug af vores hjemmeside. For mere information, se vores Cookiepolitik. Hermed har midlertid kun taget stilling til det beskyttelses hensyn, som et forældrepar må være

omfattet af. Der er ikke dermed taget stilling til, hvilke beskyttelseshensyn, der er relevante for fosteranlæggene, og her deler vandene sig - også i Det Ethiske Råd.

Som baggrunden for spørgsmålet er beskrevet i Genteknologiudvalgets rapport, drejer det sig om fosteranlæg, som efter befrugtningens afslutning har udviklet sig i op til seks dage, og de grundlæggende etiske spørgsmål er følgende: Hvilket krav på beskyttelse af dets liv må et sådant fosteranlæg anses for at have? Og indebærer dette i givet fald et ufravigeligt beskyttelseskrav, eller kan det afvejes imod andre etiske hensyn? Og hvis det sidste er tilfældet, hvad ligger der da på vægtskålene? og hvorledes falder afvejningen ud?

1.1: Et medlem af rådet (Sv. Asger Sørensen) ønsker indledningsvis at give udtryk for den opfattelse, at man ikke kan tillægge et indtil 6 dage gammelt fosteranlæg liv i betydningen menneskeligt liv, men at der kan være andre etiske forhold, som indebærer ønske om beskyttelse af et fosteranlæg. Denne opfattelse indgår forudsætningsvis ikke alene i dette medlems stillingtagen til det første, men tillige til de seks øvrige spørgsmål. Dette medlem mener, at et op til seks dage gammelt fosteranlæg, som er blevet tilovers ved IVF-behandling, har krav på beskyttelse, men at dette kan afvejes mod andre hensyn, fx hensynet til at kunne gennemføre grundlæggende forskning i den embryonale udvikling med sigte på fremtidige terapeutiske muligheder. Om spørgsmålet skal besvares med ja eller nej, må derfor afhænge af, hvilke andre etiske hensyn, der er i billedet. Dette medlem lægger vægt på, at forskning i embryonale stamceller sigter på at opnå substantielle fremskridt i behandlingen af alvorlige sygdomme, som ikke hidtil har kunnet behandles effektivt. Dette medlem anbefaler, at det under disse forudsætninger tillades at anvende overskydende befrugtede æg til forskning. Dette medlem forudsætter, at konkrete forskningsprojekter skal godkendes af de videnskabsetiske komitéer i overensstemmelse med komitélovens regler for forskning på væv. Dette medlem begrundet yderligere denne anbefaling ved at henvise til, at overskydende fosteranlæg alligevel skal destrueres.

1.2: Andre medlemmer af rådet (Frederik Christensen, Asger Dirksen, Mette Hartlev, Ole Hartling, Nikolaj Henningsen, John Steen Johansen, Pelse Helms Kaae, Kathrine Bang Lilleør, Ragnhild Riis, Katrine Sidenius og Ellen Thuesen) mener, at et op til seks dage gammelt fosteranlæg, som er blevet tilovers ved IVF-behandling, har krav på beskyttelse af dets liv, men at hensynet til beskyttelsen af dets liv kan afvejes mod andre hensyn, fx hensynet til at kunne gennemføre grundlæggende forskning i den embryonale udvikling med sigte på fremtidige terapeutiske muligheder. Om spørgsmålet skal besvares med ja eller nej, må derfor afhænge af, hvilke andre etiske hensyn, der er i billedet. Disse medlemmer lægger vægt på, at forskning i embryonale stamceller sigter på at opnå substantielle fremskridt i behandlingen af alvorlige sygdomme, som ikke hidtil har kunnet behandles effektivt. Disse medlemmer anbefaler, at det under disse forudsætninger tillades at anvende overskydende befrugtede æg til forskning. Disse medlemmer forudsætter, jf. svaret på spørgsmål 4, at den konkrete anvendelse af sådanne fosteranlæg skal godkendes af en offentlig myndighed, hvis opgave det er at vurdere, om eksempelvis et forskningsprojekt har en sådan faglig lødighed og udsigt til at kunne føre frem til de omtalte fordele for sygdomsbehandlingen, at dette kan retfærdiggøre tilsidesættelsen af beskyttelsen af fosteranlæggets liv. Nogle af disse medlemmer (Frederik Christensen, Ole Hartling, John Steen Johansen og Pelse Helms Kaae) begrundet yderligere denne anbefaling ved at henvise til, at overskydende fosteranlæg alligevel skal destrueres, ligesom nogle medlemmer (Pelse Helms Kaae og Ellen Thuesen) henviser til, at det er at foretrække at bruge overskydende fosteranlæg fremfor celler fra aborterede fostre.

1.3: Andre medlemmer af rådet (Lene Gammelgaard, Lisbet Due Madsen, Karen Schousboe, Erling Tiedemann og Peter Øhrstrøm) finder, at menneskeligt liv har krav på beskyttelse, og at menneskeligt liv er opstået, når befrugtningen er sket. I så henseende er et tidligt fosteranlæg at regne som et menneske. De ser derfor ingen biologisk eller etisk begrundelse for at anse et tidligt fosteranlæg for at have mindre krav på beskyttelse af sit liv end et senere foster eller et født barn. Disse medlemmer finder derfor, at så lidt som man ville kunne tillade sig at afveje beskyttelsen af et fosters eller et barns liv imod muligheden af at opnå substantielle fremskridt for sygdomsbehandling, lige så lidt er det etisk acceptabelt at udtage stamceller af et levende fosteranlæg med den virkning, at det går til grunde. At sige ja til noget sådant er efter disse medlemmers opfattelse lig med at acceptere, at andres behov og interesser bliver overordnet i forhold til beskyttelsen af det ufødte liv. Accepteres dette, vil fremtidige grænser for, hvad der må gøres ved fosteranlæg og fostre, kunne blive bestemt ikke blot af hensyn til sygdomsbehandling af andre, men tillige af hensyn til industriel udvikling m.m. - kort sagt hensyn, som disse medlemmer betragter som irrelevante i forhold til beskyttelsen af menneskeligt liv. Efter disse

medlemmers opfattelse bliver den tingsligning, der følger af at anvende fosteranlæg til forskning, ikke mindre af, at lovgivningen foreskriver en destruktion efter en vis tid. Selv under forudsætning af, at det pågældende forældrepar giver et informeret samtykke til denne anvendelse, jf. ovenfor, finder disse medlemmer derfor ikke, at det bør være tilladt at udtage stamceller fra befrugtede æg/tidlige fosteranlæg (embryoner), som bliver tilovers fra en IVF-behandling.

2. Skal befrugtning af æg med IVF-teknik være tilladt, selv om det ikke er et led i fertilitetsbehandling?

Befrugtning af et æg alene med henblik på dannelse af embryoner til forskningsformål er i dag ikke tilladt. Såfremt det politisk ønskes at skabe mulighed for denne fremgangsmåde, vil det kræve en ændring af befrugtningsloven og en ændring af Danmarks ratificering af Europarådets konvention om menneskerettigheder og biomedicin. Hvis sådanne ændringer gennemføres, må der tages politisk stilling til, om der er behov for særlige godkendelsesordninger. (Genteknologiudvalgets rapport, side 58)

Spørgsmålet er her hovedsageligt, om det gør en etisk forskel, om de fosteranlæg, der i givet fald skal bruges til forskning, er blevet tilovers i forbindelse med behandling med kunstig befrugtning, eller om ægget befrugtes direkte med henblik på forskningsformål.

Medlemmerne af Det Ethiske Råd er enige om, at det er etisk uacceptabelt, hvis et fosteranlæg skabes udelukkende som et middel og ikke også som et formål i sig selv. Skabelsen af et fosteranlæg med det ene formål for øje at høste stamceller fra det til forskningsbrug, hvorved fosteranlægget går til grunde, er for Det Ethiske Råd udtryk for en uacceptabel tingsligning af menneskeligt liv.

Ud over at fremhæve dette bærende argument imod at tillade fremstilling af fosteranlæg alene til forskningsbrug, ønsker Det Ethiske Råd at pege på risikoen for udnyttelse af de kvinder, der i givet fald skal levere ægcellerne, og for en kommercialisering af menneskekroppen.

Det Ethiske Råd anbefaler derfor, at det ikke lovliggøres at skabe fosteranlæg med IVF-teknik uden for fertilitetsbehandlingen, og at hverken befrugtningsloven eller Danmarks ratificering af Europarådets konvention om menneskerettigheder og biomedicin ændres på dette punkt. Rådet peger desuden på, at der behøves meget vægtige grunde til at opsigte en ratificering af konventioner som den ovennævnte, idet international enighed på disse områder er ønskelig.

3. Skal dannelse af embryoner ved kernetransplantation være tilladt?

Dannelse af embryoner ved kernetransplantation til forskningsformål er i dag ikke tilladt. Ved kernetransplantation dannes et embryon ved sammensmeltning mellem et ubefrugtet æg og en cellekerne fra en kropscelle. Herfra kan der på et tidligt udviklingsstrin udtages stamceller. Såfremt det politisk ønskes at skabe mulighed for at anvende denne fremgangsmåde, vil det kræve en ændring af befrugtningsloven og en ændring af Danmarks ratificering af Europarådets konvention om menneskerettigheder og biomedicin. Hvis sådanne ændringer gennemføres, må der tages politisk stilling til, om der er behov for særlige godkendelsesordninger. (Genteknologiudvalgets rapport, side 58)

3.1: Nogle af rådets medlemmer (Pelse Helms Kaae, Sven Asger Sørensen og Ellen Thuesen) mener, at fremskaffelse af stamceller via kernetransplantation bør tillades. Disse medlemmer begrundes synspunktet med, at den biologiske entitet, der skabes via kernetransplantation, ikke kan siges at være et fosteranlæg på linie med befrugtede æg. De finder derfor ikke, at hensynet til at værne om en generel respekt for menneskets værdighed lider skade, selvom tidlige fosteranlæg, der under de rette omstændigheder kan udvikles til liv, skabes ved kernetransplantation og destrueres med det formål at høste stamceller til forskningsformål inden for en tidsmæssig grænse, så reproduktiv kloning forhindres. For disse medlemmer taler det desuden til fordel for kernetransplantation, at stamceller herfra vil være næsten helt forlignelige med den, der har doneret kropscellen.

3.2: Et medlem af rådet (Karen Schousboe) finder som udgangspunkt, at dannelse af stamceller ved kernetransplantation med henblik på forskning er etisk acceptabel. Det er dette medlems opfattelse, at en celleansamling som er dannet ved kernetransplantation, ikke kan betragtes som et menneske, uagtet at det teoretisk vil kunne udvikles til et menneske. Stamceller, som er blevet til ved, at kernen fra en somatisk celle fra modtagerens egen krop er transplanteret over i en tom ægcelle og dermed nulstillet, er i realiteten identiske med de celler, personen selv blev skabt af i sin tid og er derfor at betragte som en forlængelse af denne persons egen krop. Uanset dette udgangspunkt finder Karen

Schousboe dog samtidig, at synspunktet ikke kan bære en opsigelse af Danmarks ratificering af konventioner som Europarådets konvention om menneskerettigheder og biomedicin. Hun anbefaler derfor, at dannelse af fosteranlæg ved kernetransplantation ikke tillades.

3.3: Andre medlemmer (Frederik Christensen, Asger Dirksen, Mette Hartlev, Ole Hartling, Nikolaj Henningsen, John Steen Johansen, Kathrine Bang Lilleør og Katrine Sidenius) mener, at fremskaffelse af stamceller via kernetransplantation ikke bør tillades. De begrundet synspunktet således: Der skal være meget gode grunde til at lade tidlige fosteranlægs liv gå til grunde. Disse medlemmer foretrækker derfor, at forskningen først og fremmest får mulighed for at anvende stamceller fra fosteranlæg, der alligevel er tilovers fra behandlingen med kunstig befrugtning. Først når det gennem denne forskning har vist sig, om stamceller overhovedet har det behandlingspotentiale, som der er forhåbninger om, vil disse medlemmer ønske at revurdere et forbud mod forskning i stamceller, der er tilvejebragt via kernetransplantation.

3.4: Andre medlemmer (Lene Gammelgaard, Lisbet Due Madsen, Ragnhild Riis, Erling Tiedemann og Peter Øhrstrøm) finder, at dannelse af embryoner ved kernetransplantation ikke bør tillades. Den kloningsteknik, som skal anvendes hertil, er i starten identisk med en teknik, som vil skulle bruges ved frembringelse af et klonet barn efter den såkaldte Dolly-metode. Disse medlemmer peger derfor på, at forskning og udvikling i denne teknik øger en allerede nærliggende risiko for, at den vil blive taget i anvendelse til reproduktiv kloning. Det menneskelige fosteranlæg, som er resultatet af kernetransplantationen, vil ved anbringelse i en kvindes livmoder kunne udvikle sig til et barn. Et sådant fosteranlæg har derfor samme krav på beskyttelse af sit liv som embryoner, der er frembragt ved befrugtning (ligesom et eventuelt klon-barn vil have krav på samme beskyttelse og respekt som ethvert andet barn). De synspunkter, som i forbindelse med besvarelsen af de øvrige spørgsmål har begrundet en anbefaling af ikke at tillade den pågældende fremgangsmåde, gælder derfor også i denne forbindelse: Der ses ingen biologisk eller etisk begrundelse for at anse et tidligt fosteranlæg for at have mindre krav på beskyttelse af sit liv end et senere foster eller et født barn. Disse medlemmer finder derfor, at så lidt som man ville kunne tillade sig at afveje beskyttelsen af et fosters eller et barns liv imod muligheden af at opnå substantielle fremskridt for sygdomsbehandling, lige så lidt er det etisk acceptabelt at udtage stamceller af et levende fosteranlæg med den virkning, at det går til grunde. At sige ja til noget sådant, er efter disse medlemmers opfattelse at acceptere, at andres behov og interesser bliver overordnet beskyttelsen af det ufødte liv. Accepteres dette, vil fremtidige grænser for, hvad der må gøres ved fosteranlæg og fostre, kunne blive bestemt ikke blot af hensyn til sygdomsbehandling, men tillige af hensyn til industriel udvikling m.m. - kort sagt hensyn, som disse medlemmer betragter som irrelevante i forhold til beskyttelsen af menneskeligt liv.

4. Skal der gælde særlige regler for anvendelse af embryonale stamcellelinier?

Hvis det gennem en ændring af loven om kunstig befrugtning tillades, at stamceller kan udtages fra det tidlige fosteranlæg/embryon, vil der som et led i anvendelsen blive dannet selvfornyende bestande af disse celler (embryonale stamcellelinier).

Opfattes embryonale stamcellelinier som principielt ligeværdige med celler isoleret fra andre væv, vil deres anvendelse i forskning og industri være dækket af generelle love og regler. Opfattes embryonale stamcellelinier som principielt anderledes end andre cellelinier, vil der være behov for etablering af særlige regler vedrørende anvendelse af cellerne. (Genteknologiudvalgets rapport, side 59)

Baggrunden for, at spørgsmålet kan rejses, er stamcellers særlige afstammingsforhold i kombination med stamcelleliniernes lange livslængde.

4.1: Et medlem (Sv. Asger Sørensen) har den opfattelse, at forskning på stamceller ikke via lovgivningen skal prædefineres efter et formål, da det kan begrænse grundvidenskabelig forskning, hvis resultater på et senere tidspunkt kan vise sig at kunne anvendes til sygdomsbehandling. Derfor bør udtagelse af stamceller direkte fra fosteranlægget og den efterfølgende anvendelse af stamcellelinier først godkendes af en videnskabsetisk komité efter de regler, der gælder for almindeligt væv.

4.2: Andre medlemmer (Asger Dirksen, Ole Hartling, Pelse Helms Kaae, Katrine Sidenius og Ellen Thuesen) finder, at stamcellelinier bør ligestilles med almindelige celler, da de ikke kan udvikle sig til et foster, og der derfor ikke bør gælde andre regler end dem, der i øvrigt gælder for forskning på celler fra almindeligt væv. Dette vil i givet fald betyde, at kun udtagelse af stamceller direkte fra fosteranlægget skal være underkastet særlige formålsbegrænsninger og godkendelse, mens den efterfølgende

anvendelse af stamcellelinier vil skulle følge de regler, der gælder for almindeligt væv.

4.3: Uanset at de øvrige medlemmer af Det Etske Råd (Frederik Christensen, Lene Gammelgaard, Mette Hartlev, Nikolaj Henningsen, John Steen Johansen, Kathrine Bang Lilleør, Lisbet Due Madsen, Ragnhild Riis, Karen Schousboe, Erling Tiedemann og Peter Øhrstrøm) ikke har samme opfattelse med hensyn til, om det er etisk acceptabelt at bruge menneskelige fosteranlæg som kilde til stamcellelinier, finder disse medlemmer dog, at der i givet fald bør gælde særlige regler for forskning i og anvendelse af embryonale stamcellelinier. Disse regler bør med hensyn til formålsbegrænsning og godkendelse svare til, hvad der gælder for anvendelsen af de fosteranlæg, hvorfra stamcellerne er udtaget og opformeret til stamcellelinier. Reglerne skal have som formål, at det ved den kompetente myndigheds stillingtagen til konkrete forskningsprojekter sikres, at forskningen sigter på at opnå substantielle fremskridt i behandlingen af alvorlige sygdomme, som ikke hidtil har kunnet behandles effektivt. Det forudsættes herved, at et forskningsprojekt har faglig lødighed og udsigt til at kunne føre frem til de omtalte fordele for sygdomsbehandlingen. Reglerne skal endvidere sikre, at stamcellelinier, der er udviklet på basis af fosteranlæg her i landet, ikke kan eksporteres til en anvendelse i udlandet, som ikke er tilladt i Danmark. Reglerne skal endelig sikre, at de, der afgiver et informeret samtykke, kan have tillid til, forskningen kommer til at foregå inden for de rammer og med de formål, de har givet samtykke til.

Se endvidere under belysningen af spørgsmål 5.

5. Skal der gælde specielle regler omkring information og samtykke fra de par/ de kvinder, som måtte donere befrugtede og ubefrugtede æg?

Den begrænsede forskning vedrørende IVF-behandling og præimplantationsdiagnostik, der er tilladt med anvendelse af tidlige fosteranlæg/embryoner, skal i dag godkendes i henhold til reglerne om det videnskabsetiske komitéssystem. Såfremt adgangen til forskning med anvendelse af embryoner udvides, skal der tages stilling til, om der er behov for specielle regler omkring information og samtykke i denne forbindelse. (Genteknologiudvalgets rapport, side 59)

Medlemmerne af Det Etske Råd finder, at det ikke på noget tidspunkt eller under nogen omstændigheder bør være tilladt at udtage stamceller fra befrugtede æg/tidlige fosteranlæg, som ikke er anvendt til fertilitetsbehandling, uden at det pågældende par har givet et frivilligt informeret samtykke hertil. Det forudsættes herved, at der ikke må blive knyttet særlige fordele for parret - hverken økonomiske eller behandlingsmæssige - til at donere fosteranlæg.

5.1: Nogle medlemmer (Asger Dirksen, Ole Hartling, Pelse Helms Kaae, Katrine Sidenius, Sven Asger Sørensen og Ellen Thuesen) finder, at mens der må kræves et informeret samtykke til anvendelse af et fosteranlæg til tilvejebringelse af en stamcellelinie, så bør der ikke stilles andre krav vedrørende informeret samtykke til den forskningsmæssige anvendelse af celler fra en stamcellelinie, end der stilles til forskning på andre celler. Dette standpunkt begrundes med, at celler fra en stamcellelinie må betragtes som celler fra almindeligt væv, idet stamcellerne efter udtagningen ikke længere kan udvikle sig til et foster.

5.2: Andre medlemmer (Frederik Christensen, Lene Gammelgaard, Mette Hartlev, Nikolaj Henningsen, John Steen Johansen, Kathrine Bang Lilleør, Lisbet Due Madsen, Ragnhild Riis, Karen Schousboe, Erling Tiedemann og Peter Øhrstrøm) finder, at parrets samtykke udover at omfatte donationen af fosteranlægget også skal omfatte samtykke til anvendelsen af de stamcellelinier, som måtte blive udviklet på grundlag stamceller fra det donerede fosteranlæg. Dette standpunkt begrundes med, at stamceller er produktet af et fosteranlæg, der er gået til grunde ved deres udtagelse. Ved parrets beslutning om donation af fosteranlæg spiller alvorligere hensyn ind, end hvis der var tale om almindelige celler. Dette valg udfald bliver bestemmende for, om en given stamcellelinie rent faktisk bliver dannet. Den senere anvendelse af disse stamceller vil derfor kun kunne respektere parrets afvejning og beslutning under forudsætning af, at samtykket også omfatter den senere anvendelse. Derfor kan embryonale stamceller ikke sidestilles med celler fra almindeligt væv.

6. Skal forskning på importerede embryonale stamcellelinier reguleres?

Indenrigs- og Sundhedsministeriet har vurderet, at befrugtningens loven ikke kan udstrækkes til at gælde forskning på importerede embryonale stamcellelinier.

Det ville være mest hensigtsmæssigt, at en eventuel regulering vedrørende importerede embryonale stamcellelinier inddrages som led i en samlet stillingtagen på området. (Genteknologiudvalgets

Medlemmerne af Det Ethiske Råd finder det uheldigt, at der fortsat ikke er klarhed over, hvad der er lovligt eller ikke lovligt på et område af denne karakter. Medlemmerne kan derfor tilslutte sig ønsket om, at der bliver taget stilling til spørgsmålet som led i en samlet stillingtagen til de forudgående spørgsmål.

6.1: Nogle medlemmer (Asger Dirksen, Mette Hartlev, Ole Hartling, John Steen Johansen, Pelse Helms Kaae, Kathrine Bang Lilleør, Lisbet Due Madsen, Katrine Sidenius, Sven Asger Sørensen, Ellen Thuesen, Erling Tiedemann og Peter Øhrstrøm) finder, at den etiske vurdering ikke kan være afhængig af, om stamceller er importerede eller fremstillet her i landet, hvorfor der efter deres opfattelse bør gælde samme regler i begge tilfælde. Ellers vil der være tale om dobbeltmoral.

6.2: Andre medlemmer (Frederik Christensen, Lene Gammelgaard, Nikolaj Henningsen, Ragnhild Riis og Karen Schousboe) er for så vidt enige om den overordnede betragtning, hvorefter der ikke bør anlægges forskellig etisk vurdering i de to tilfælde. De ønsker imidlertid at fremhæve følgende passus i Genteknologiudvalgets rapport: "Det etiske synspunkt fremføres imidlertid også, at der på verdensplan allerede er tilvejebragt et stort antal embryo-nale stamcellelinier, som kan anvendes til forskningen, og at der derfor ikke eksisterer et reelt behov for at fremstille nye embryonale stamcellelinier på nuværende tidspunkt. På denne baggrund fremstår det ikke som udtryk for inkonsekvens at tillade import af embryonale stamceller fra eksisterende stamcellelinier, selv om et forbud mod indenlandsk fremstilling fastholdes."

7. Skal anvendelse af voksne stamceller reguleres yderligere?

Voksne stamceller kan i dag anvendes til forskning i henhold til de regler, der ligger i det videnskabsetiske komitéssystem. Det er muligt, at der med tiden vil blive en glidende overgang mellem cellelinier fremstillet ud fra voksne stamceller og ud fra embryonale stamceller. Såfremt der etableres regulering af anvendelse af embryonale stamcellelinier, vil det derfor være hensigtsmæssigt, at der skabes sammenhæng mellem denne regulering og reguleringen omkring voksne stamcellelinier. (Genteknologiudvalgets rapport, side 60)

De begrundelser, som efter Det Ethiske Råds opfattelse peger på, at der skal være særlige regler for forskning i embryonale stamcellelinier, taler ikke på samme måde for, at der skal være særlige regler for forskning i voksne stamceller.

Efter rådets opfattelse bør voksne stamceller reguleres på grundlag af de samme regler, som i henhold til komitélovgivningen m.v. gælder for andre personhenførbare eller ikke-personhenførbare celler.

Det Ethiske Råd henviser i den forbindelse til de høringssvar af hhv. 14. og 18. november 2002 om hhv. biobankbetænkning 1.414 og forslag til lov om ændring af lov om det videnskabsetiske komitéssystem.

Publiceret: 26.11.2002

Links from this page

1. <http://www.adgangforalle.dk/>